

EFTAN VALVONTAVIRANOMAISEN PÄÄTÖS**N:o 78/00/KOL,****tehty 12 päivänä huhtikuuta 2000,**

ETA:n valtiontukisääntöjen soveltamista valtiontakauksiin ja julkisille teollisuusyrityksille annettuihin takauksiin koskevien suuntaviivojen tarkistamisesta ja valtiontukea koskevien menettelysääntöjen ja aineellisten sääntöjen muuttamisesta 27. kerran

EFTAN VALVONTAVIRANOMAINEN, joka

ottaa huomioon Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen⁽¹⁾ ja erityisesti sen 61—63 artiklan,

ottaa huomioon EFTAn jäsenvaltioiden välisen, valvontaviranomaisen ja tuomioistuimen perustamista koskevan sopimuksen⁽²⁾ ja erityisesti sen 24 artiklan ja pöytäkirjassa 3 olevan 1 artiklan,

sekä katsoo seuraavaa:

EFTAn valvontaviranomainen varmistaa valvonta- ja tuomioistuinten sopimuksen 24 artiklan nojalla valtiontukea koskevan lainsäädännön soveltamisen,

valvonta- ja tuomioistuinten sopimuksen 5 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla EFTAn valvontaviranomainen antaa ilmoituksia ja suuntaviivoja asioista, joita ETA-sopimus koskee, jos kyseisessä sopimuksessa taikka valvonta- ja tuomioistuinten sopimuksessa nimenomaisesti näin määrätään tai jos EFTAn valvontaviranomainen pitää sitä tarpeellisena,

palauttaa mieleen valtiontukea koskevat menettelysäännöt ja aineelliset säännöt⁽³⁾, jotka se on hyväksynyt 19 päivänä tammikuuta 1994⁽⁴⁾, ja erityisesti niiden 17 jaksoon (tuki valtiontakausten muodossa) ja 20 jakson 7.2 kohtaan sisältyvät säännöt (takaukset julkisille teollisuusyrityksille),

Euroopan komissio on antanut 24 päivänä marraskuuta 1999 tiedonannon EY:n perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta valtiontukiin takauksina (EYVL C 71, 11.3.2000, s. 14),

kyseinen tiedonanto on myös Euroopan talousalueen kannalta merkityksellinen,

ETA:n valtiontukisääntöjen yhtenäinen soveltaminen on taattava koko Euroopan talousalueella,

ETA-sopimuksen liitteen XV lopussa olevaan lukuun ”Yleistä” kuuluvan II kohdan mukaan EFTAn valvontaviranomaisen on tasapuolisten kilpailuedellytysten säilyttämiseksi Euroopan yhteisöjen komissiota kuultaan hyväksyttävä oikeudellisia asiakirjoja, jotka vastaavat komission antamia asetuksia,

EFTAn valvontaviranomainen on kuullut Euroopan yhteisöjen komissiota,

EFTAn valvontaviranomainen on kuullut EFTAn jäsenvaltioita monenvälisissä kokouksissa,

⁽¹⁾ Jäljempänä ’ETA-sopimus’.

⁽²⁾ Jäljempänä ’valvonta- ja tuomioistuinten sopimus’.

⁽³⁾ Jäljempänä ’valvonta- ja tuomioistuinten sopimus’.

⁽⁴⁾ Julkaistu alun perin EYVL:ssä L 231, 3.9.1994 ja sen ETA-täydennysosassa N:o 32 samana päivänä, muutettu viimeksi (26. muutos) 5 päivänä huhtikuuta 2000 tehdyllä päätöksellä N:o 72/00/KOL (ks. tämän virallisen lehden s. 26).

ON TEHNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1. Valtiontuen suuntaviivoja muutetaan korvaamalla nykyinen 17 jakso ja 20 jakson 7.2 kohdan 1 alakohta uudella 17 jaksolla, joka on tämän päätöksen liitteessä I.
2. Tämä päätös ja sen liite I julkaistaan *Euroopan yhteisöjen virallisen lehden* ETA-osastossa ja ETA-täydennyssosassa.
3. Tämä päätös annetaan tiedoksi EFTA-valtioille lähettämällä niille jäljennös tästä päätöksestä ja sen liitteestä I.
4. Päätös annetaan tiedoksi Euroopan yhteisöjen komissiolle ETA-sopimuksen pöytäkirjassa 27 olevan d kohdan mukaisesti lähettämällä sille jäljennös tästä päätöksestä ja sen liitteestä I.
5. Tämän päätöksen englanninkielinen toisinto on todistusvoimainen.

Tehty Brysselissä 12 päivänä huhtikuuta 2000.

EFTAn valvontaviranomaisen puolesta

Knut ALMESTAD

Puheenjohtaja

LIITE I

”17 VALTIONTAKAUKSET⁽¹⁾17.1 **Johdanto**

- (1) Tässä jaksossa selvitetään EFTAn valvontaviranomaisen näkemyksiä takauksina myönnettyistä valtiontuesta. Yleensä takaukset liittyvät lainaan tai muuhun rahoitussitoumukseen, josta lainanottaja sopii lainanantajan kanssa. Tämä jakso kattaa kuitenkin kaikki takausmuodot oikeusperustasta ja rahoitustoimen luonteesta riippumatta. Takaukset voidaan myöntää yksittäisinä takauksina tai takausjärjestelmään kuuluvina. Jos niihin kuuluu tukea, tästä useimmissa tapauksissa hyötyy lainanottaja. Tietyissä olosuhteissa lainanantajakin voi saada tukea.
- (2) Tämä jakso ei rajoita ETA-sopimuksen 125 artiklan soveltamista eikä se rajoita EFTA-valtioiden sääntöjä omistusoikeusjärjestelmistä. EFTAn valvontaviranomainen suhtautuu puolueettomasti sekä julkiseen että yksityiseen omistukseen. Tämä jakso ei koske vientiluottotakuuta.
- (3) EFTAn valvontaviranomainen antoi vuonna 1994 valtiontakauksia koskevat suuntaviivat⁽²⁾, joiden mukaan EFTAn valvontaviranomainen katsoo valtion joko suoraan tai rahoituslaitosten välityksellä antamien takauksien kuuluvan ETA-sopimuksen 61 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan. Suuntaviivojen mukaan EFTAn valvontaviranomaiselle on ilmoitettava suunnitelmista perustaa takausjärjestelmiä tai myöntää takauksia, jotka eivät kuulu mihinkään järjestelmään. Takauksia on käsitelty myös EFTAn valvontaviranomaisen vuonna 1994 hyväksymissä suuntaviivoissa valtiontukea koskevien määräysten soveltamisesta julkisiin teollisuusyrityksiin⁽³⁾.
- (4) Tämän jälkeen saatu kokemus osoittaa, että EFTAn valvontaviranomaisen politiikkaa tällä alueella olisi tarkistettava. Tämä jakso korvaa valtiontakauksia koskevan nykyisen 17 jakson ja 20 jakson 20.7.2 kohdan 1 alakohdan. Tavoitteena on antaa EFTA-valtioille yksityiskohtaisempaa selvitystä periaatteista, joita EFTAn valvontaviranomainen noudattaa tulkitessaan ETA-sopimuksen 61 ja 62 artiklaa sekä valvonta- ja tuomioistuinsopimuksen pöytäkirjaa 3 ja niiden soveltamista valtiontakauksiin. EFTAn valvontaviranomaisen tarkoituksena on tehdä tällä alalla noudattamastaan politiikasta mahdollisimman avointa ja varmistaa siten, että EFTAn valvontaviranomaisen päätökset ovat ennakoitavia ja kaikkia osapuolia kohdellaan tasapuolisesti.

17.2 **ETA-sopimuksen 61 artiklan 1 kohdan sovellettavuus**17.2.1 **Tuki lainanottajalle**

- (1) Lainanottaja yleensä on tuensaaja. Valtiontakauksella lainanottaja saa lainalleen rahoitusmarkkinoilla yleisesti saatavilla olevia edullisemmat ehdot. Valtiontuella lainanottaja saa alhaisemman koron ja/tai antaa vähemmän vakuuksia. Joissain tapauksissa lainanottaja ei ilman valtion takausta löytäisi rahoituslaitosta, joka olisi valmis antamaan sille lainaa millään ehdoilla. Valtiontakaukset voivat siten helpottaa uusien yritysten perustamista, ja niiden avulla jotkin yritykset saattavat hankkia rahoitusta uutta liiketoimintaa tai toiminnan ylläpitämistä varten sen sijaan, että liiketoiminta lopetettaisiin tai järjesteltäisiin uudelleen, ja tämä vääristää kilpailua. Yleensä valtiontakaukset kuuluvat siten ETA-sopimuksen 61 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, jos ne vaikuttavat sopimuspuolten väliseen kauppaan ja jos niistä perittävät maksut eivät ole markkinoilla noudatettavien maksujen mukaisia.
- (2) Valtiontakauksesta saatava hyöty on se, että valtio kantaa takaukseen liittyvän riskin. Tällaisesta valtion ottamasta riskistä peritään tavallisesti asianmukainen maksu. Jos valtio luopuu tällaisesta maksusta, yritys hyötyy ja samalla menetetään valtion varoja. Siten kyseessä voi olla ETA-sopimuksen 61 artiklan 1 kohdan mukainen

⁽¹⁾ Tämä jakso vastaa komission tiedonantoa EY:n perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta valtiontukiin takauksina (EYVL C 71, 11.3.2000, s. 14).

⁽²⁾ Suuntaviivojen 17 jakso, joka vastaa seuraavia komission kirjeitä EY:n jäsenvaltioille: SG(89) D/4328, 5.4.1989, ja SG(89) D/12772, 12.10.1989 (ETA-sopimuksen liitteessä XV oleva 11—12 kohta).

⁽³⁾ Ks. näiden suuntaviivojen 20 jakso, jonka 20.7.2 kohdassa käsitellään takauksia.

valtioneuvosto, vaikka valtio ei joutuisi maksamaan takaamaansa määrää. Tuki myönnetään sillä hetkellä kun takaus annetaan, ei silloin kun vaaditaan takausuoritusta tai kun suoritetaan takauksittomuksen mukaisia maksuja. Takausta myönnettäessä on arvioitava, onko takaus valtioneuvostoa ja jos on, mikä on tuen määrä.

- (3) EFTAn valvontaviranomainen katsoo, että myös tavanomaista edullisemmat rahoitusehdot sellaisille yrityksille, joiden oikeudellinen muoto sulkee pois konkurssin tai muut maksukyvyttömyysmenettelyt taikka nimenomaan mahdollistaa valtioneuvoston tai sen, että valtio kattaa tappiot, ovat takauksina myönnettyä valtioneuvostoa. Samaa periaatetta sovelletaan myös silloin kun valtio hyväksyy rajoittamattoman vastuun yrityksen veloista hankkiessaan osakkuuden siitä sen sijaan, että valtio rajoittaisi vastuutaan⁽⁴⁾.
- (4) ETA-sopimuksen 61 artiklan 1 kohta kattaa EFTA-valtion myöntämän tai valtion varoista myönnetyn tuen. Siten tueksi voidaan katsoa sekä valtion suoraan antamat eli keskushallinnon, alueellisten tai paikallisten viranomaisten antamat takaukset että viranomaisten määrääsvallassa olevien yritysten antamat takaukset samalla tavoin kuin muiden tukimuotojen osalta.

17.2.2 Tuki lainanantajalle

- (1) Vaikka tuensaaja yleensä on lainanottaja, tietyissä tilanteissa tuesta voi hyötyä (myös) lainanantaja. Tällaisissa tapauksissa EFTAn valvontaviranomainen tutkii tuen asianmukaisella tavalla.
- (2) Jos esimerkiksi lainaa tai muuta rahoitussitoumusta koskevia suorituksia on jo tehty ja valtioneuvosto annetaan jälkikäteen muuttamatta kyseisen lainan tai rahoitussitoumuksen ehtoja tai jos takauksen kohteena olevaa lainaa käytetään saman luottolaitoksen myöntämän toisen, takaamattoman lainan takaisinmaksuun, kysessä saattaa myös olla tuki lainanantajalle, jos lainan vakuudet paranevat. Tällainen tuki voi suosia lainanantajaa ja väärin kilpailua, ja se kuuluu yleensä ETA-sopimuksen 61 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, jos se vaikuttaa sopimuspuolten väliseen kauppaan.

17.3 Tuen määrä

- (1) Yksittäisen valtioneuvoston tukiosuutta on arvioitava takauksen ja lainan (tai muun rahoitussitoumuksen) yksityiskohtien perusteella. Asian kannalta merkityksellisiä seikkoja ovat erityisesti takaus- ja laina-aika ja -määrä, lainanottajan maksulaiminlyöntien riski ja takauksesta maksama hinta, mahdollisten vakuuksien luonne, miten ja milloin valtio voi joutua maksamaan velan sekä valtion käytettävissä olevat keinot (esim. konkurssiin asettaminen) takausmäärän perimiseksi takaisin lainanantajalta sen jälkeen kun velkaa on haettu takaa-jalta.
- (2) Lainan vakuudeksi annettujen takauksien avustusekvivalentti tietynä vuonna
- voidaan laskea samalla tavalla kuin korkotukilainan avustusekvivalentti, jolloin korkotuki on markkinakoron ja valtioneuvoston mahdollistaman koron erotus sen jälkeen kun mahdolliset takausmaksut on vähennetty, tai
  - voi vastata seuraavien lukujen erotusta: a) takauksen kohteena olevan rahoitussitoumuksen määrä kerrottuna riskiä kuvaavalla luvulla (maksulaiminlyönnin todennäköisyys) ja b) mahdollisesti suoritettu takausmaksu eli (takausmäärä × riski) – takausmaksu, taikka
  - voidaan laskea muuta objektiivisesti perusteltua ja yleisesti hyväksyttyä menetelmää käyttäen.

Yksittäisiin takauksiin olisi periaatteessa käytettävä aina ensimmäistä menetelmää ja takausjärjestelmiin toista.

Riskiä kuvaavan luvun olisi perustuttava vastaavissa olosuhteissa (ala, yrityksen koko, yleinen taloudellinen toimeliaisuus) myönnettyjen lainojen lyhentämisen laiminlyönnistä saatuihin kokemuksiin. Vuosittaiset avustusekvivalentit olisi diskontattava nykyarvoonsa viitekorkoa käyttäen, jonka jälkeen ne olisi laskettava yhteen kokonaisavustusekvivalentin selville saamiseksi.

- (3) Jos lainaa myönnettäessä on todennäköistä, että lainanottaja laiminlyö maksuja esimerkiksi taloudellisten vaikeuksien vuoksi, takauksen arvo saattaa olla sama kuin määrä, jonka takaus tosiasiaa kattaa.

⁽⁴⁾ Ks. näiden suuntaviivojen 20 jakson 20.7.2 kohdan 2 ja 3 alakohta.

- (4) Jos valtiontakaus kattaa koko rahoitussitoumuksen, lainanantaja ei ole kovinkaan motivoitunut kartoittamaan lainasta aiheutuvia riskejä eikä turvaamaan tai minimoimaan niitä tai arvioimaan lainanottajan luottokelpoisuutta. Takaajakaan ei välttämättä aina suorita tällaista riskien arviointia, koska tarvittavat keinot puuttuvat. Koska kannustin minimoida riski lainan takaisinmaksun laiminlyönnistä puuttuu, lainanantajat saattavat myöntää helposti lainoja, joihin liittyy tavanomaista suurempi kaupallinen riski, ja valtion vastuulle saattaa jäädä enemmän takauksia, joihin liittyy suuria riskejä.
- (5) EFTAn valvontaviranomaisen mielestä lainanantajalla on riittävä kannustin lainanottajan luottokelpoisuuden perusteelliseen arviointiin⁽⁵⁾, lainojensa riittävään turvaamiseen ja rahoitustoimeen liittyvien riskien kartoittamiseen, jos vähintään 20 prosenttia lainan määrästä jää takauksen ulkopuolelle⁽⁶⁾. Tämän vuoksi EFTAn valvontaviranomainen yleensä tutkii kriittisesti sellaiset takaukset, jotka kattavat rahoitussitoumuksen kokonaan (tai lähes kokonaan).
- (6) Valtiontakausjärjestelmien osalta yksittäisten tapausten yksityiskohtia ei välttämättä tunneta silloin kun järjestelmä on arvioitavana. Tällaisessa tilanteessa tukea on arvioitava ottaen huomioon takausjärjestelmän ehdot, kuten lainojen enimmäismäärä ja laina-aika, takauskelpoisen yrityksen ja hankkeen laji, lainanottajalta vaaditut vakuudet, takausmaksu ja korko.

17.4 *Olosuhteet, joiden vallitessa kyse ei ole tuesta*

- (1) Valtion antama yksittäinen takaus tai valtiontakausjärjestelmä jää ETA-sopimuksen 61 artiklan 1 kohdan soveltamisan ulkopuolelle, jos myönnettävä tuki ei suosi tiettyjä yrityksiä tai tiettyjen tuotteiden tuotantoa. Tällöin EFTA-valtion ei tarvitse ilmoittaa takauksesta. Takaus ei myöskään ole ETA-sopimuksen 61 artiklan 1 kohdan mukaan valtiontukea, jos toimenpide ei vaikuta sopimuspuolten väliseen kauppaan.
- (2) EFTAn valvontaviranomainen katsoo, että yksittäinen valtiontakaus ei ole ETA-sopimuksen 61 artiklan 1 kohdan mukaista valtiontukea, jos kaikki seuraavat edellytykset täyttyvät:
- lainanottaja ei ole taloudellisissa vaikeuksissa;
  - lainanottaja voisi periaatteessa saada rahoitusmarkkinoilta markkinaehtoista lainaa ilman valtion väliintuloa;
  - takaus liittyy tiettyyn rahoitustoimeen, sille on asetettu kiinteä enimmäismäärä, se ei kata enempää kuin 80 prosenttia lainansaamisen tai muun rahoitussitoumuksen määrästä (lukuun ottamatta joukkolainoja ja vastaavia instrumentteja) ja sen voimassaoloaika on rajoitettu;
  - takauksesta maksetaan markkinahinta (joka kuvastaa muun muassa takausmäärää ja takauksen kestoa, lainanottajan antamia vakuuksia, lainanottajan taloudellista tilannetta, toimialaa ja näkymiä, maksulaiminlyöntien määrää alalla ja muita taloudellisia olosuhteita).
- (3) EFTAn valvontaviranomainen katsoo, että valtiontakausjärjestelmä ei muodosta ETA-sopimuksen 61 artiklan 1 kohdan mukaista valtiontukea, jos kaikki seuraavat edellytykset täyttyvät:
- järjestelmän ehtojen mukaan takauksia ei voida antaa lainanottajille, jotka ovat taloudellisissa vaikeuksissa;
  - lainanottajat voisivat periaatteessa saada rahoitusmarkkinoilta markkinaehtoista lainaa ilman valtion väliintuloa;
  - takaukset liittyvät tiettyyn rahoitustoimeen, niille on asetettu kiinteä enimmäismäärä, ne kattavat enintään 80 prosenttia lainansaamisen tai muun rahoitussitoumuksen määrästä (lukuun ottamatta joukkolainoja ja vastaavia instrumentteja) ja niiden voimassaoloaika on rajoitettu;

⁽⁵⁾ Olettaen, että yritys antaa samanlaiset vakuudet valtiolle ja luottolaitokselle.

⁽⁶⁾ Valtiontakauksia koskevan kyselyn vastauksista ilmenee, että useat jäsenvaltiot toimivat tämän säännön mukaisesti jo nyt. Monet takaukset kattavat kuitenkin niiden perusteena olevan rahoitustoimenpiteen koko määrän, jolloin lainan antaneen rahoituslaitoksen oma etu ei edellytä lainanottajan luottokelpoisuuden arvioimista.

- d) järjestelmän ehdot perustuvat realistiseen riskien arviointiin, joten on erittäin todennäköistä, että takauksensaajina olevien yritysten maksamat takausmaksut kattavat takauksista aiheutuvat kulut;
- e) järjestelmä sisältää tulevien takausten myöntämiseen sovellettavat ehdot, ja koko järjestelmän rahoitusta tarkastellaan uudelleen ainakin kerran vuodessa;
- f) takausmaksut kattavat sekä takauksen myöntämiseen liittyvät tavanomaiset riskit että järjestelmän hallinnolliset kulut, ja jos valtio antaa alkupääoman takausjärjestelmän perustamiseen, niihin sisältyy tavanomainen tuotto pääomalle.
- (4) Jos 17.4 kohdan 2–3 alakohdassa esitettyjä ehtoja ei noudateta, tämä ei merkitse, että kyseinen takaus tai takausjärjestelmä katsottaisiin ilman muuta valtiontueksi. Jos on epäilyksiä siitä, että suunnitellussa takauksessa tai takausjärjestelmässä on kyse valtiontuesta, siitä on syytä tehdä ilmoitus.
- (5) Joissain olosuhteissa saatetaan suunnitella valtiontakausten käyttämistä, jotta yritykset ja erityisesti pk-yritykset voisivat saada lainaa, jota ne eivät saisi rahoitusmarkkinoilta. Yritysten toiminta on ehkä vasta käynnistymässä tai laajenemassa nopeasti taikka yritykset ovat ehkä pieniä, joten niillä ei ole riittäviä vakuuksia lainaa tai takausta varten. Ne saattavat kuulua riskiyritysten luokkaan (joiden odotetaan tuottavan voittoa vasta pitkällä aikavälillä ja/tai samantyyppisten yritysten epäonnistuminen on erittäin tavallista). Näin voi olla esimerkiksi uusia, innovatiivisia tuotteita tai prosesseja koskeissa hankkeissa. EFTAn valvontaviranomaisen mielestä tällaiset olosuhteet eivät yleensä merkitse, että valtiontakaukset jäisivät ETA-sopimuksen 61 artiklan 1 kohdan soveltamisalan ulkopuolelle. Tällaisissa olosuhteissa annetuista valtiontakauksista olisi siten ilmoitettava EFTAn valvontaviranomaiselle riittävän ajoissa samalla tavoin kuin muissa olosuhteissa annetuista takauksista.

17.5 **Takauksena annettujen valtiontukien soveltuvuus ETA-sopimuksen toimintaan**

- (1) EFTAn valvontaviranomaisen on tutkittava ETA-sopimuksen 61 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan kuuluvien valtiontakausten soveltuvuus ETA-sopimuksen toimintaan. Ennen kuin soveltuvuus voidaan arvioida, on selvitettävä, kuka tuen saa. Kuten 17.2 kohdassa todetaan, tuensaaja voi olla lainanottaja, sen antaja tai molemmat.
- (2) Useimmissa tapauksissa takaus merkitsee tukea lainanottajalle (17.2.1 kohta). EFTAn valvontaviranomainen tutkii tällaisen tuen soveltuvuuden ETA-sopimuksen toimintaan käyttäen samoja sääntöjä, joita sovelletaan muihin tukimuotoihin. Soveltuvuuden arvioinnissa käytetyt perusteet on nähtävissä horisontaalista, alueellista ja alakohtaista tukea koskevilla suuntaviivojen jaksoissa. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota erityisesti tuen intensiteettiin, tuensaajien ominaisuuksiin ja tavoitteisiin.
- (3) EFTAn valvontaviranomainen hyväksyy takaukset, jos ne on sopimuksella sidottu erityisehtoihin, joihin voi jopa sisältyä tuensaajayrityksen asettaminen konkurssiin tai vastaava menettely. Ehdot on hyväksyttävä siinä vaiheessa, kun EFTAn valvontaviranomainen tutkii ehdotetun takauksen alustavasti osana valvonta- ja tuomioistuinsopimuksen pöytäkirjassa 3 olevan 1 artiklan 3 kohdan mukaista tavanomaista menettelyä takauksen myöntämisvaiheessa. Jos EFTA-valtio haluaa myöntää takauksen muilla ehdoilla kuin takauksen myöntämisvaiheessa alun perin oli sovittu, EFTAn valvontaviranomainen pitää takauksen myöntämistä uutena tukena, josta on ilmoitettava valvonta- ja tuomioistuinsopimuksen pöytäkirjassa 3 olevan 1 artiklan 3 kohdan mukaisesti.
- (4) Jos takaus sisältää tukea lainanantajalle (17.2.2 kohta), on muistettava, että tällöin voi kyseessä periaatteessa olla toimintatuki.

17.6 **Seuraamukset valvonta- ja tuomioistuinsopimuksen pöytäkirjassa 3 olevan 1 artiklan 3 kohdan rikkomisesta**

- (1) Jos EFTA-valtio ei noudata valvonta- ja tuomioistuinsopimuksen pöytäkirjassa 3 olevan 1 artiklan 3 kohdan mukaista velvollisuuttaan ilmoittaa tuesta etukäteen ja olla toteuttamatta sitä ennen lopullista päätöstä, takauksen tukiosuus katsotaan näiden suuntaviivojen 6 jakson mukaisesti sääntöjenvastaiseksi tueksi. Valvonta- ja tuomioistuinsopimuksen pöytäkirjassa 3 olevan 1 artiklan 3 kohdan kolmannen lauseen rikkomisen osalta on erotettava erilaiset tilanteet. Seuraavassa tutkitaan tilannetta tuensaajan kannalta ja sellaisten lainanantajien kannalta, jotka eivät ole tuensaajia.

- (2) Jos tuki on myönnetty sääntöjenvastaisesti, tästä koituu riski takaukseen sisältyvän tuen saajille. EFTAn valvontaviranomainen voi toteuttaa väliaikaisia toimenpiteitä näiden suuntaviivojen 6 jakson 6.2.1 kohdan mukaisesti, kunnes tuen soveltuvuus yhteismarkkinoille on selvitetty. Jos EFTAn valvontaviranomainen tutkimuksen perusteella toteaa, että kyseinen valtiontuki ei sovellu ETA-sopimuksen toimintaan, tuki peritään takaisin tuensaajalta näiden suuntaviivojen 6 jakson 6.2.3 kohdan mukaisesti, vaikka tämä merkitsisi yrityksen asettamista konkurssiin.
- (3) Tuensaajiin kohdistuu riski myös kansallisella tasolla, koska kansallisten tuomioistuinten velvollisuus on turvata oikeudet, joita asianomaisilla on EFTA-valtioiden kansalliseen lainsäädäntöön sisällytetyn, valvonta- ja tuomioistuinsovimuksen pöytäkirjassa 3 olevan 1 artiklan 3 kohdan viimeisen lauseen ”jäädättämissäännöksen” mukaisen kiellon seurauksena. Koska valvonta- ja tuomioistuinsovimuksen pöytäkirjassa 3 olevan 1 artiklan 3 kohdan viimeinen lause on sisällytetty EFTA-valtioiden kansalliseen lainsäädäntöön, kansallisilla tuomioistuimilla on riittävät valtuudet varmistaa, että ”jäädättämissäännöstä” noudatetaan⁽⁷⁾. EFTA-valtioiden kansallisten tuomioistuinten on tehtävä tarvittavat johtopäätökset valvonta- ja tuomioistuinsovimuksen menettelysääntöjen vastaisesti myönnetyn tuen sääntöjenvastaisuudesta. Kansallisen tuomioistuimen on yleensä hyväksyttävä sääntöjenvastaisen tuen palauttamista koskeva vaatimus⁽⁸⁾.
- (4) Takaukset eroavat avustusten ja verovapautusten kaltaisista valtiontukitoimenpiteistä siinä mielessä, että myöntäessään takauksen valtio perustaa oikeussuhteen lainanantajaan. Tämän vuoksi on tutkittava, onko sääntöjenvastaisesti myönnetyllä valtiontuella seurauksia myös kolmansille. Lainoille myönnettyjen valtiontakausten kohdalla tämä koskee pääasiassa lainan antaneita rahoituslaitoksia. Jos kyseessä ovat takaukset joukkolainoille, jotka on laskettu liikkeeseen rahoituksen saamiseksi yrityksille, tämä koskee joukkolainojen liikkeeseen laskuun osallistuneita rahoituslaitoksia.
- (5) Kysymys, vaikuttaako tuen sääntöjenvastaisuus valtion ja kolmansien väliseen oikeussuhteeseen, on tutkittava kansallisen oikeuden perusteella. Kansallisten tuomioistuinten on ehkä tutkittava, estääkö kansallinen oikeus takauksopimusten noudattamisen. EFTAn valvontaviranomaisen mielestä tässä yhteydessä olisi otettava huomioon ETA-oikeuden rikkominen. Tämän vuoksi lainanantajien kannattaa aina varmistaa takuiden yhteydessä, että ETAn valtiontukisääntöjä on noudatettu. EFTA-valtioiden olisi pystyttävä toimittamaan niille EFTAn valvontaviranomaisen yksittäiselle tuelle tai tukijärjestelmälle antama asianumero sekä mahdollisesti julkinen kopio EFTAn valvontaviranomaisen päätöksestä ja tiedot, missä *Euroopan yhteisöjen virallisen lehden* ETA-osastossa ja ETA-täydennysosassa se on julkaistu. EFTAn valvontaviranomainen puolestaan tekee parhaansa tiedotukseen hyväksymistään tukitapauksista ja -järjestelmistä avoimesti.

17.7 EFTAn valvontaviranomaiselle toimitettavat EFTA-valtioiden kertomukset

- (1) Koska tilanne rahoitusmarkkinoilla saattaa muuttua ja koska valtiontakausten arvoa on vaikea arvioida, on erityisen tärkeää, että EFTAn valvontaviranomaisen hyväksymiä valtiontakaustajärjestelmiä seurataan jatkuvasti ETA-sopimuksen 62 artiklan 1 kohdan mukaisesti. EFTAn valvontaviranomaiselle vuosittain esitettävissä kertomuksissa on kustannuksia koskevien tavanomaisten tietojen lisäksi ilmoitettava (sekä takauksjärjestelmien että yksittäisten takausten osalta) voimassa olevien valtiontakausten kokonaismäärä, maksuja laiminlyöneiden velallisten puolesta valtion varoista maksettu kokonaismäärä (josta on vähennetty takaisinperityt varat) ja valtiontakaustuksista kyseisenä vuonna maksetut takausmaksut. Näiden tietojen avulla pyritään laskemaan maksulaiminlyöntien määrä, ja tietoja käytetään arvioitaessa tulevia takauksia ja tulevien takausmaksujen mahdollista suuruutta.
- (2) EFTAn valvontaviranomainen ei muuta valtiontakaustajärjestelmiä koskevia alkuperäisiä päätöksiään valtiontuen olemassaolosta tai laajuudesta sellaisten edellä mainittuihin kertomuksiin sisällytettyjen tietojen perusteella, joita sillä ei ollut tai jotka eivät olleet ennakoitavissa aikaisempaa päätöstä tehtäessä. Valvonta- ja tuomioistuinsovimuksen pöytäkirjassa 3 olevan 1 artiklan 1 kohdan mukaisesti EFTAn valvontaviranomainen voi kuitenkin tehdä EFTA-valtioille ehdotuksia aiheellisiksi toimenpiteiksi, joilla muutetaan voimassa olevaa valtiontakaustajärjestelmää.”

⁽⁷⁾ Ks. myös näiden suuntaviivojen 9 A jakso (kansallisten tuomioistuinten ja EFTAn valvontaviranomaisen yhteistyöstä valtiontukien alalla).

⁽⁸⁾ Ks. asiassa C-39/94 Syndicat Français de l'Express International (SFEI) ym. v. La Poste ym. 11.7.1996 annettu tuomio (Kok. 1996, s. I-3547).